

Guia 2 lingüística pràctica

**Convencions
gràfiques per a
textos docents**

UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE CATALUNYA

© Servei de Llengües i Terminologia de la UPC, 1996

Disseny gràfic: versus / Goron, Bajuelo
Producció: Servei de Publicacions de la UPC, 1996 (3003)
Imprimeix: RET, sal

ISBN: 84-7653-615-1
Dip. legal: B-42.761-96

2. Convencions gràfiques dels nombres

- 2.1. Nombres amb xifres o amb lletres**
- 2.2. Guionet en els nombres escrits amb lletres**
- 2.3. Els milions**
- 2.4. El miliard / el bilió / el *billion***
- 2.5. Decimals**
- 2.6. Partitius**
- 2.7. Nombres fraccionaris**
- 2.8. Enumeració d'objectes o ingredients**
- 2.9. Percentatges**
- 2.10. Indicacions horàries**
- 2.11. Magnituds físiques i matemàtiques**
- 2.12. Indicacions d'ordre**
- 2.13. Divisions o apartats**
- 2.14. Congressos, jornades, fires**
- 2.15. Dates**
- 2.16. Números de telèfon**
- 2.17. Apostrofació dels nombres**
- 2.18. Diferència entre *número* i *nombre***
- 2.19. Taules de diversos tipus de numerals**
  - 2.19.1. Numerals cardinals
  - 2.19.2. Numerals ordinals escrits amb xifres aràbigues
  - 2.19.3. Numerals partitius (formes masculines en singular)

- 2.19.4. Numerals multiplicatius
- 2.19.5. Numerals col·lectius segons la quantitat d'elements de què consta el conjunt
- 2.19.6. Numerals col·lectius que indiquen la quantitat d'angles que formen una figura geomètrica
- 2.19.7. Numerals col·lectius que indiquen la quantitat de cares que té una figura
- 2.19.8. Numerals col·lectius que designen períodes d'anys
- 2.19.9. Freqüència en l'ocurrència d'esdeveniments

2 Convencions gràfiques dels nombres

En aquest apartat tractarem algunes convencions gràfiques sobre els nombres, com ara si s'han d'escriure amb xifres o amb lletres; quins signes han d'acompanyar una determinada quantitat; com s'escriuen les dates, els números de telèfon, etc.

2.1 Nombres amb xifres o amb lletres

El llenguatge tècnic i científic per la seva naturalesa és ple de dades numèriques. Només cal pensar la quantitat de xifres que apareixen en un text a l'hora de parlar d'un procés matemàtic o físic, o bé a l'hora de redactar l'enunciat de problemes.

Sempre que ens trobem davant d'un text d'aquestes característiques, en què cal molta precisió numèrica perquè una quantitat s'ha de comptabilitzar o perquè designa una mesura o magnitud, l'escriurem amb xifres.

Poseu en el tub d'assaig 5 gotes d'etanol

Ara bé, en un text en què apareix alguna dada numèrica aïllada i la resta és lletra, hi aplicarem la norma següent:

Els nombres que s'expressen amb tres mots o menys, els escriurem amb lletres.

Cal escollir tres assignatures de lliure elecció
(1 mot)

En aquest projecte participaran trenta-dos professors
(2 mots)

A la nostra escola hi ha mil dos-cents estudiants

(tres mots)

En aquesta assignatura s'han matriculat cent trenta-quatre estudiants (tres mots)

Nota: En el cas dels números compresos entre el vint-i-u i el vint-i-nou, la *i* no es compta com a mot.

**2.2.
Guionet en els
nombres escrits
amb lletres**

Cal posar guionet entre la desena i la unitat, i entre la unitat i la centena.

Per recordar-ho, podeu utilitzar la forma D-U-C (desena-unitat-centena).

trenta-u (desena-unitat)

dos-cents (unitat-centena)

quatre-cents cinquanta-dos (unitat-centena desena-unitat)

Els nombres compresos entre el vint-i-u i el vint-i-nou, ambdós inclosos, hi afegeixen una *i*, que ha d'anar entre guionets.

vint-i-quatre

vint-i-set

**2.3.
Els milions**

Les unitats de milió s'escriuen amb lletres i amb el mot *milions*.

Dos milions

Les desenes, les centenars o els milers de milions s'escriuen amb xifres i amb el mot *milions*.

20 milions

150 milions

1000 milions

Quan la quantitat no és exacta, s'escriu tot amb xifres o s'arrodoneix amb dècimes.

8,5 milions

8.500.000

- 2.4. El miliard/ el bilió/ el billion** El miliard és un nou terme que designa la noció “mil milions” Aquest concepte equival al terme nord-americà *billion*. Cal no confondre, doncs, *billion* amb el terme català bilió, que significa “un milió de milions”.
- 2.5 Decimals** S'escriuen amb xifres.
La part entera i la decimal se separen amb una coma, sense espais.
No és correcte utilitzar cap altre signe ni ometre la coma.
2,5 (i no 2'5 o 2.5)
32,8 (i no 32'8 o 32.8)
- 2.6 Partitius** Dins el text, els partitius (meitat, terç, mig, sisena, etc.) s'escriuen amb lletres.
La meitat de la població
La 1/2 de la població
Un terç del fons monetari
1/3 del fons monetari
La sisena part del professorat
1/6 part del professorat
- 2.7. Nombres fraccionaris** Separem el numerador i el denominador mitjançant una barra inclinada.
Indiquem els milers i els milions amb un punt.
18/5
1.850/62
5.850.000/53
- 2.8. Enumeració d'objectes o ingredients** S'escriuen amb xifres els nombres que es fan servir en les enumeracions d'objectes, d'ingredients, etc.
Material:
1 matràs d'Erlenmeyer
3 provetes
1 termòmetre
2 embuts de decantació

2.9.
Percentatges

S'escriuen amb xifres.

Van seguits del símbol %. Entre el número i el símbol s'ha de deixar un espai fi tipogràfic o, si no és possible, un espai normal.

15 %

Quan indiquem un interval de tants per cent és preferible repetir el símbol %.

Entre el 40 % i el 50 %

2.10.
Indicacions horàries

Les hores, els minuts i els segons s'escriuen amb xifres seguides del símbol de la unitat corresponent, deixant un espai entre el número i el símbol.

4 h
35 min
15 s

L'hora es pot escriure de les maneres següents:

4.30 h
4 h 30 min (sistema internacional)
4:30 (sistema angloamericà)

Són incorrectes els casos següents:

4,30
4 h 30
4 30

2.11.
Magnituds físiques i monetàries

Les quantitats seguides d'una unitat física o monetària o bé del símbol d'aquestes unitats s'escriuen sempre amb xifres. Hem de deixar un espai entre la xifra i la unitat.

150 PTA   150 pessetes
14 km   14 quilòmetres

Si utilitzem el sistema sexagesimal per a la mesura d'angles, no hem de deixar l'espai.

35' (35 minuts)
15'' (15 segons)
10° 30' 14''

Els graus de temperatura s'escriuen amb xifres, seguides del símbol °C.

12 °C

Quan indiquem un interval de temperatura és preferible repetir el símbol.

Entre 3 °C i 12 °C

**2.12.
Indicacions
d'ordre**

En els índexs, les notes, els sumaris i les taules, els números d'ordre s'acostumen a alinear per la dreta, perquè el text presenti una certa uniformitat.

- 8. Proveïment d'aigua**
- 9. Sanejament**
- 10. Conclusions**
- 11. Bibliografia**

- I. Introducció**
- II. Vies urbanes**
- III. Trànsit urbà**
- IV. Enllumenat públic**

**2.13.
Divisions o
apartats**

És opcional posar l'últim punt de les divisions decimals, encara que la tendència actual és de posar-l'hi. Els punts que apareixen entre els números són, en canvi, imprescindibles.

- 1. Introducció**
- 2. Programació bàsica amb control numèric**
  - 2.1. Estructura del programa**
    - 2.2. Condicions de desplaçament o funcions preparatòries G**
      - 2.2.1. Interpolació lineal**
      - 2.2.2. Interpolació circular**

És incorrecte, però, posar el punt final quan l'esmentem per fer-ne remissió dins el text.

Ja hem vist en l'apartat 2.1 que aquesta teoria s'acomplia en tots els casos

Ja hem vist en l'apartat 2.1. que aquesta teoria s'acomplia en tots els casos

2.14.
Congressos,
jornades, fires

Per a noms oficials de congressos, jornades, festivals, fires i competicions podem utilitzar les xifres romanes (sense marca de plural) o bé els números ordinals (segon, tercera, etc.).

II Jornada sobre Llengua i Terminologia a la Construcció
Segona Jornada sobre Llengua i Terminologia a la Construcció

V Jornades Internacionals per a l'Ensenyament de l'Astronomia (del 9 a l'11 de març)

Nota: Parlarem de *jornada* en singular quan els actes es desenvolupin en un sol dia i de *jornades* quan duren diversos dies.

2.15.
Dates

Podem escriure l'any amb les dues últimes xifres però és recomanable escriure'l complet, sobretot si dins el context es presta a confusió.

L'any 89
L'any 1989

L'any no ha de portar el punt del miler.

L'any 1996

No hem d'utilitzar l'apòstrof per indicar l'elisió de les dues primeres xifres.

~~L'any '78~~
~~Barcelona '92~~

La indicació de la data completa (dia, mes, any) s'escriu: el dia amb xifres, el mes amb lletres i l'any amb xifres completes.

Si s'escriu la data completa no hem de posar coma entre els elements, sinó utilitzar la preposició *de*.

29 de febrer de 1996

Si ens cal una forma més sintètica podem posar tota la data amb xifres (amb l'any abreujat) i posar guionets, punts o barres inclinades entremig.

18-3-95
18.3.95
18/3/95

És correcte, també, escriure el mes amb xifres romanes.

24.IV.96
24-IV-96

2.16.
Números
de telèfon

Si el número de telèfon es vol separar en grups, hem de fer servir un espai. No és recomanable, però, l'ús de signes com ara guionets o punts.

93 401 71 09

Els diversos prefixos territorials o provincials se separen del número de telèfon amb un guionet.

010 - 34 - 93 401 61 86

L'extensió, si n'hi ha, s'escriu al final i entre parentèsis.

93 675 80 16 (274)

2.17.
Apostrofació
dels nombres

Els nombres que s'apostrofen quan s'escriuen amb lletres també s'apostrofen quan s'escriuen amb xifres.

l'u	l'1	d'u	d'1
l'onze	l'11	d'onze	d'11

2.18.
Diferència entre
número
i nombre

El terme *nombre* és el resultat de comptar les coses que formen un agregat. En aquest sentit es pot considerar un sinònim de *quantitat de*.

El nombre d'estudiants d'aquest curs
El nombre d'assistents al congrés

També s'utilitza per designar qualsevol dels ens abstractes que resulten de generalitzar aquest concepte. En l'àrea de matemàtiques, hi podem trobar molt exemples.

els nombres
el nombre enter
el nombre decimal
el nombre senar
el nombre primer

El terme número té un ús més concret. És el nombre amb què una cosa és designada dins d'una sèrie o col·lecció.

la pàgina número 4
el número 3 del butlletí
el DNI número 37 536 872
el número de telèfon 401 71 09
el seient número 21

2.19.	zero	0	trenta-tres	33
	Taules de diversos tipus de numerals	un, una	1	quaranta
dos, dues		2	cinquanta	50
	tres	3	seixanta	60
	quatre	4	setanta	70
2.19.1.	cinc	5	vuitanta	80
	Numerals cardinals	sis	6	noranta
set		7	cent	100
	vuit	8	cent un, cent una	101
	nou	9	cent deu	110
	deu	10	cent vint-i-tres	123
	onze	11	cent trenta-quatre	134
	dotze	12	dos-cent, dues-centes	200
	tretze	13	cinc-cents, cinc-centes	500
	catorze	14	mil	1 000
	quinze	15	mil un, mil una	1 001
	setze	16	cinc mil deu	5 010
	disset	17	cent mil	100.000
	divuit	18	un milió	1.000.000
	dinou	19	deu milions	10.000.000
	vint	20	un miliard	1.000.000.000
	vint-i-un, vint-i-una	21	un bilió	1.000.000.000.000
	vint-i-dos, vint-i-dues	22	un trilió	1.000.000.000.000.000
	trenta	30		

2.19.2.
Numerals
ordinals escrits
amb xifres
aràbigues

SINGULAR		PLURAL	
Masculí	Femení	Masculí	Femení
1r primer	1a primera	1rs primers	1es primeres
2n segon	2a segona	2ns segons	2es segones
3r tercer	3a tercera	3rs tercers	3es terceres
4t quart	4a quarta	4ts quarts	4es quartes
5è cinquè	5a cinquena	5ns cinquens	5es cinquenes
6è sisè	6a sisena	6ns sisens	6es sisenes
7è setè	7a setena	7ns setens	7es setenes
8è vuitè	8a vuitena	8ns vuitens	8es vuitenes
9è novè	9a novena	9ns novens	9es novenes
10è desè	10a desena	10ns desens	10es desenes
11è onzè	11a onzena	11ns onzens	11es onzenes
12è dotzè	12a dotzena	12ns dotzens	12es dotzenes
13è tretzè	13a tretzena	13ns tretzens	13es tretzenes
14è catorzè	14a catorzena	14ns catorzens	14es catorzenes
15è quinzè	15a quinzena	15ns quinzens	15es quizenes
16è setzè	16a setzena	16ns setzens	16es setzenes
17è dissetè	17a dissetena	17ns dissetens	17es dissetenes
18è divuitè	18a divuitena	18ns divuitens	18es divuitenes
19è dinovè	19a dinovena	19ns dinovens	19es dinovenes
20è vintè	20a vintena	20ns vintens	20es vintenes
21è vint-i-unè	21a vint-i-unena	21ns vint-i-unens	21es vint-i-unenes
22è vint-i-dosè	22a vint-i-dosena	22ns vint-i-dosens	22es vint-i-dosenes
40è quarantè	40a quarantena	40ns quarantens	40es quarantenes
50è cinquantè	50a cinquantena	50ns cinquantens	50es cinquantenes
60è seixantè	60a seixantena	60ns seixantens	60es seixantenes
70è setantè	70a setantena	70ns setantens	70es setantenes
80è vuitantè	80a vuitantena	80ns vuitantens	80es vuitantenes
90è norantè	90a norantena	90ns norantens	90es norantenes
100è centè	100a centena	100ns centens	100es centenes

2.19.3.
Numerals
partitius (formes
masculines en
singular)

1/2 mig / meitat	1/12 dotzè
1/3 terç	1/13 tretzè
1/4 quart	1/14 catorzè
1/5 cinquè	1/15 quinzè
1/6 sisè	1/16 setzè
1/7 setè	1/17 dissetè
1/8 vuitè	1/18 divuitè
1/9 novè	1/20 vintè
1/10 desè	1/21 vint-i-unè
1/11 onzè	1/30 trentè

Els numerals fraccionaris s'expressen lingüísticament mitjançant dos numerals: un cardinal que designa el numerador de la fracció i un ordinal que designa el denominador.

2/8 dos vuitens
3/4 tres quarts
4/6 quatre sisens

2.19.4. Numerals multiplicatius	simple	X 1
	doble	X 2
	triple, tripla	X 3
	quàdruple, quàdrupla	X 4
	quíntuple,quíntupla	X 5
	sèxtuple, sèxtupla	X 6
	sèptuple, sèptupla	X 7
	òctuple, òctupla	X 8
	nòuple, nòupla	X 9
	dècuple, dècupla	X 10
	cèntuple, cèntupla	X 100
múltiple, mútiple	X (>2)	
2.19.5. Numerals col·lectius segons la quantitat d'elements de què consta el conjunt	monari / monàdic	1
	binari	2
	ternari / triàdic	3
	quaternari	4
	quinari	5
	senari	6
	septenari	7
	octonari	8
novenari	9	
2.19.6. Numerals col·lectius que indiquen la quantitat d'angles que formen una figura geomètrica	trígon, triangle	3 costats
	tetràgon	4 costats
	pentàgon	5 costats
	hexàgon	6 costats
	heptàgon	7 costats
	octàgon, octògon	8 costats
	decàgon	9 costats
	dodecàgon	12 costats
pentadecàgon	15 costats	
icosàgon	20 costats	

2.19.7. Numerals col·lectius que indiquen la quantitat de cares que té una figura	diedre, díedre triedre, tríedre poliedre, políedre tetraedre, tetraèdre pentaedre, pentàedre hexaedre, hexàedre heptaedre, heptàedre octaedre, octàedre decaedre, decàedre dodecaedre, dodecàedre icosaedre, icosàedre	2 cares 3 cares més de 3 cares 4 cares 5 cares 6 cares 7 cares 8 cares 10 cares 12 cares 20 cares
2.19.8. Numerals col·lectius que designen períodes d'anys	bienni trienni quadrienni quinquenni sexenni septenni decenni tricenni centenni mil·lenni	2 anys 3 anys 4 anys 5 anys 6 anys 7 anys 10 anys 30 anys 100 anys 1000 anys
2.19.9. Freqüència en l'ocurrència d'esdeveniments	diari, diària trisetmanal bisetmanal setmanal desenal quinzenal trimensual bimensual mensual bimestral trimestral quadrimestral semestral plurianual quadriannual trianual bianual / bisanual anual / anyal	un cop al dia tres cops a la setmana dos cops a la setmana un cop a la setmana un cop cada deu dies un cop cada quinze dies tres cops al mes dos cops al mes un cop al mes un cop cada dos mesos un cop cada tres mesos un cop cada quatre mesos un cop cada sis mesos diversos cops a l'any quatre cops cada any tres cops cada any dos cops cada any un cop cada any